

FEJÉRMEGYEI NAPLO

Kisvárosok		Vidéken	
1 évről	1 K.	1 évről	1-20 K.
3 évről	3 K.	3 évről	4-50 K.
6 évről	6 K.	6 évről	9 K.
12 évről	12 K.	12 évről	15 K.

Megjelent minden hétköznap este
8 órákor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Szent István-tér 1.

TELEFON 602

Egyes szám: 4 fillér.

Hirdetés díjszabás szerint.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: Szarany Lajos.

Az ellenség

sajtója igen nagy része él azokból a híresztelésekből, amelyek minálunk valamely kávéházi politikus szántsándékkal, vagy szándék nélkül, mint „megbízható” forrásból” származó eredeti információkat indít világkörtutjukra. Amit idehaza tényekkel, könnyűszerrel megcáfolhatunk, azt odaát az ellenségénél vígan hiszik tovább az emberek, mert hiszen az ellenség sajtója megkapja ugyan a házigazdát, de őrizkedik attól, hogy azokat a tényeket is közölje, amelyek a hazug hírt megcáfolják. Az ilyen híresztelések idehaza is nyugtalanságot keltenek. Majdnem mindig hazugak is, mert az igaz híreket nem is kell ilyenformán terjeszteni, hiszen illetékes helyről úgyszólván meg tudjuk azokat. A túlzott győzelmi hír éppoly káros, mint az ellenkezője: mindkettő fölösleg csalódás okoz.

Gazdasági állhok ép úgy nyugtalaníthatnak, mint a katonaiak, mert végeredményben hamis nézeteket és felfogásokat terjesztnek el mindakettő. A háborút már régóta nem csak katonái, hanem gazdasági téren is viseljük. A hamis hírek megzavarják az otthonmaradtok lelkét és mivel majdnem mindig kijutnak a frontra is, megzavarják a lövészárkok lakóit is. Ebből igen nagy kár származik. A hamis hírek néha akaratlanul erősítik világgá, de, majdnem ugyanolyan gyakran, szántsándékkal is.

Vannak emberek, akiknek érdekük, hogy hamis hírek kerüljenek forgalomba; ezek az emberek nagyon jól tudják azt is, hogy a hazug és nyugtalanító hírek gyorsabban terjednek és könnyebben találnak hitelt, mint az igazak. Az ententesajtó minden száma újra megmutatják, mily mohón vadásznak ellenségeink a hamis hírekre. A hamis hírek terjesztői — munkatársai az ellenséges sajtónak, mert anyagot szolgáltatnak neki ahhoz,

hogy hazánkat becsmélje és megkárosítsa.

Itt valóban csak a közönség maga segíthet. Hamis hírek szándékos és tudatos terjesztését háborus időben a büntető törvény torolja meg. De a hamis hírek öntudatlan terjesztése ellen csak a közönség feltámadt felelősségérzete védekezhetik hathatósan.

A villanyügy.

A rendőrség erélyes fellépése.

Az első villanybotrány a sok huzavona után szerdán megtörtént. A villanygyár szénhiány címén egy napig megszüntette az üzemet. Hogy micsoda kellemetlenségekkel és kárral jár egy nagyvárosban az ily világitási zavar, azt igazán felesleges bővebb magyarázatokkal kísérnünk. Este fél tízig korom sötétség volt az egész városban, mindenféle ipari üzem megállott, úgy éreztük magunkat, mintha egy halott városban lettünk volna. A villanybotránynak volt következménye, hogy a Fejérmegyei Napló sem tudott megjelenni. Lapunk csak csütörtökön délelőtt jelenhetett meg.

Ságy Lajos rendőrőrkapitány erélyes fellépése hatott a részvénytársaságra és este újból megindította a gépeket. Ságy Lajos rendőrőrkapitány megjelent a telepen s felszólította az igazgatóságot, hogy hajlandó-e az üzemet megkezdeni. Eleinte a szénhiánnyal védekeztek, mire a rendőrség átkutatta a telepet, hogy van-e elegendő szén. Kisült, hogy annyi szén van, amennyivel egy időre ismét elodázható az üzemzavar, miután maga a város is gondoskodott szénről. A telep igazgatója erre a központtól kért felvilágosítást, hogy mit cselekedjék. Az úpesti igazgatóság azt válaszolta, hogy saját belátása szerint járjon el. Erre Erdős igazgató nagyon okosan, megindította az üzemet. Ságy Lajos

rendőrőrkapitány kijelentette, hogy a telepet katonai és rendőri felügyelet alá helyezi, hogy hasonló eset többé ne fordulhasson elő. A telep tegnap ismét kapott szénét, így egyelőre nem kell rettegnünk a sötétségtől. Különben is azt hisszük, hogy a szénhiány miatti zavar nem fog többé megismétlődni.

Amerre Romániába mentünk.

A szoros bejárájánál a hegyfalak tövén fényölmombok haragszöldjéből kecses favillák kukucsálnak ki. Minden: úgy a házakban, mint a kertekben meg látszik a háború nyoma, mindenütt ott vannak a szöges bakkancsok, a csákányos romboló katonáoklöknek nyomai: ablakok beverve, kerítések összetörve; a villák körül parkok pázsítján helyenként a két téglaközt hamurakások szürkélnek, ott tüzeltek föl a kerítéseket, a lépéseket, a favillák oldalait. A hamurakások körül elhanyagolt üres konzervek dobozok bevernek szerteszét, ezeket is ott melegítették föl a tűznél. A pázsít alaposan le van taposva, szalma van szétszórva rajta, látszik katonák táboroztak ott.

Sok helyütt egészen összeszűkül a szoros, meredeken esnek alá a barna, szürke, helyenként mohától zöldes sziklafalak. A gondozott múnt a minimálisra keskenyedik, vasbetonkorlát van a szélein, mert az ut alatti, sok helyütt tíz-husz méter mélyben folyik a Zsil fehéren tajtékzóva a vízből kiálló nagytestű, alakatlan, mássánykavicsonok, melyeknek éles tövű eleit a habok letördelték, gömbölyűre nyaldosták. Hangosan zúgnak a mélyben a habok, nagy a folyó esése, sebesen rohan a víz a kölépcsőkön alá, kerülgeti a kiágaskodó sziklatömböket, vadul nekik rohan, forgókat alkot, néhol számtalan sok ágacsokra tépdők, helyenként meg hallatlan keskenyre fogják a kőfalakat. Van hely, ahol vizesést játszanak a sziklák meg a habok, örvénylik morajlik a víz, fehér tajték tapad a partok falára és hűs pára száll föl, mely nedves, puha tenyereket simogatja meg az ember arcát. Ahol a sziklák nyugodtan hagyják a folyót, szép smaragdzöldben tündöklők, szemképrátiaton viszárvan a napsugaras levegőnek csillogását. A folyó tulajdon

meredek, kopasz szirtek tekintenek alá, nézik önmagukat a vízben. Néhol a csupasz kőfalak meredékes lejtőkké válnak, ott haragszöld fenyőerdők, megprossodott lombu bükkök és fehér kérőgy nyírfa erdők terpeszkednek el, magasan felhúzódva, a hegyek taraja felé, de azért a hegyek éle és a kiugró csucskok mégis csak csupaszok.

Fejünk felett mosolyog a kéfényes ég, ragyog a nap, de sugarai nem jutnak le a szorosba, azok a felhőköz ragaszkodó hegyek árnyékot tartanak mindig, azért van olyan hideg a szorosban, azért olyan párák, hűvös benne a levegő állandóan. Csak a hegyek teteje és azok a sajátosságok: majd lapostetejű, majd keskeny obeliszkuszorú, majd megpiramiszerű csupasz csucskok tündökölnak a napsugaraktól.

A hegyek magaslatairól zöld mohás, mederben kristálytisztavízű források csörgedeznek alá. Fából vagy sziklából kifaragott itatók vannak készíttve az utszélre, amelyek összegyűjtik az ezüst-sugarban aláömlő források vizét — a megszomjazó szorostjáró halandóknak.

Ahol némiképp szélesedik a völgy, egy-két ház tapad a hegyoldalhoz, mint ereszhek a fecske fészkek, de ezeket a házakat elpusztította a háború, föl vannak égetve, nincsen tetjük, még a fászló házfalak is be vannak döntve. Az út néhol átugrik a Zsil másik oldalára. A hidak legtöbbször fölröbbantották a visszavonuló románok. A vastag acélgerendák beledőltek a szaladó vízbe és a habok nyaldosták. De már ott dolgoznak a mi pionirjaink meg a németeké s mindenütt, ahol a a rombolás nyoma látszik, serényen folyik az ujjáépítés munkája.

Jó mélyen a hegyek között elérjük a határt. A sziklák aljára van építve a román határőrszolgálat lakotanyája. Kis négyszögletes épület, olyanforma, mint nálunk a fináncórházak. Le van égetve a teteje, füstösek a falai, német kerékpárosok sűtnek benne szalonát. A sziklafalra hatalmas piros betűkkel föl van írva: Románia. Talán csak azt irhattuk volna eléje, hogy — csak volt.

A szoros több helyen keresztbe, fekvő hegyláncokat kerül meg. Minden forduló, minden kanyarulat újabb szépségeket hoz eléink. Gyönyörű szép minden pontja a szorosnak és mégis az egész napos menetelés után már kezd betelenni vele az ember; már egyhangúvá válik, hiszen nem látni egyebet, mint sziklafalakat, és a falak között egy darab kéket eget. Aztán a Zsil is állandó lármájával már bántja a fület, ide-

Egyes szám ára 4 fillér.

gessé tesz. Ezeket a hegyeket, ezt a szorost kezdjük kicsinyenként börtönné érzni, melyben olyan összeszorult, nehéz a levegő tele a Zsil nyirkos párájával, mely rárákodik a sziklára, a vasbeton kerítésre, ruhára, tüdőre, szinte fojtogat. Ha úgy hirtelenében sikra juthatnánk, igazán elmondhatnánk Petőfivel: börtönből szabadult sas a lelkünk! De hol van még síkság? Fele utját se tettük meg a szorosnak! Minden forduló után azt hisszük, most már majd alacsonyabb hegyek jönnek, most már majd jó a síkság; de ahelyett hegyek jönnek folyton, olyan magasak, hogy bele fájdul az ember nyaka, ha a tetejüket keresi tekintetével.

Röviddel utóbb, hogy a lenyúgó nap utolsó sugarainak bíbora vonta be a hegyek taraját, már ereszkedett bele a sötétség a szakadéka. A sötét, különösen sötét így hegyek között. Ami némi világosságot adott, az csak az ut mentén táborozó katonák vörös lánggal égő tüzei voltak, melyek mellett körben ülve szóltanul üldögéltek a fáradt emberek. De később feljött a hold, gyönyörűen csillogó ezüst leplet öltöttek magukra a sziklák és a csillagokból halvány ezüst szálak lelopakodtak a szakadék mélyére is, ráültek az utra, villogtak fölük az apró kvarc porszemcsék, mint szétszórt szentjánosbogárkák.

La Lainci-nél kiszélesedett a völgy, a holdsugarak egy régi templom kopott sárga falait domborították ki a sötétből. Békeidőben biztosan bucsujáráhely lehetett e hely. Egy pianatra bepíllantok a templomba, csupa megfeketült falfestményt látat a vilnyilámpám. A templom körül zárda s szétszórtan még egy né-

hány-ház rejtőzködik a kopasz lombok közé.

A templom feletti széleshatú fensiklon tábor ütött a zászlóaljunk, hamarosan új tüzek lobogó fénye vörösölt az est sötétjében, sok sok tűz, olyan volt a kép, mint halottak napján a gyergyafénytől megvilágított temető. Különböző csend volt, csak egy-egy késve érkezett elmaradt baka tudakolt halkan: Merre a harmadik század?

B. F.

Küzdelmek az oroszral.

A mesticanesci szakaszon az oroszok újra megkezdtek támadásukat. Két rohamukat teljesen visszavertük, a harmadiknál a valeputnai országtúllól délre elvesztettünk egy támaszpontot.

Újabb zsákmányunk az orosz támadásból.

Az Aa keleti partján csapataink rohammal elfoglaltak egy orosz erődállást és abban több erős ellentámadást visszavertek 14 tisztet és több min 900 főtnyi legénységet elfogtunk és 15 gépfegyvert zsákmányoltunk.

Az ellenség heves küzdelme.

Az oroszok heves tüzelés után a valeputnai országtúllól délre több állásunkat többször megtámadták. Két erős támadás megghiusult; harmadik rohamukkal sikerült egy orosz osztagnak egyik támaszpontunkban benyomulni.

HIREK

— **Eljegyzés.** Csihás Béla tartalékos huszárhadnagy, fejérmegyei földbirtokos eljegyezte Boda Sándor abai földbirtokos leányát Rózsát.

Ambach Géza rendőrbiztos eljegyezte Kristóf Hermin kisaszszonyt, Kristóf Károly téglagyáros, városi bizottsági tag leányát.

— **Az Oltáregylet** rendes havi sz. miséje vasárnap 7 órakor lesz a szemináriumi templomban. A választmányi ülést kedden d. u. 5 órakor tartják.

— **Missiósi ünnepély.** A világháború nagy átalakulásai a hívők érdeklődését és figyelmét világszerte szpaktalan mértékben terelik a missiósi szent ügyére. A székesfehérvári ciszt. r. főgimnázium Mária-Kongregációjának missiósi szakosztálya az idén is mint más éveken február 2-án, Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén, délután fél 5 órakor az intézeti díszteremben missiósi-ünnepélyt tart, melyen Várkonyi Fidéll dr., a budapesti Bernardinum tanára és lelkiigazgatója érkezik a missiókorról és a kongreganisták szavatai és énekszámai teszik változatossá a műsort. Az ünnepélyen, melyen szívesen lát vendégeket a rendezőség, kegyes adományokat gyűjtene a missiók céljaira.

— **Emelik a gáz árát.** A székesfehérvári légszertársulat a gázvilágítás egységárának felemelését kéri a várostól. A szakbizottság a kérelemmel szombaton délután foglalkozik.

— **Különös módszer.** Olvasóink ismerik azt az ellentétet, a mely Ság Lajos rendőrfőkapitány és Bilkei Ferenc plebános közt keletkezett. Ennek az ellentétnek egyik különös része volt az a cikk, a mely szombaton a Székesfehérvár és Vidékében

Bilkei Ferenc memóriája címen megjelent. A cikk Bilkei Ferencnek abba a január 24 én irt kijelentéséből kapaszodik bele, hogy Ság Lajos öt följelentette, a megyéspüspök az ügyet áttette a Szentszékhöz, a Szentszék pedig magát illetéktelennek tartotta s eddig sem Ság, sem Bilkei a Szentszék től választ nem kapott, A. Sz. és V. január 28 ki számában a fenti cím alatt leközli a Szentszék választát, a melyet a főkapitány január 25 én kapott meg. Ezt az időbeli körülményt azonban a jeles cikk nem mondja meg, hanem úgy tünteti fel a dolgot, mintha Bilkei Ferenc el fejelettte vagy el akarta volna fejeletni, hogy ilyen levelet a Szentszék től kapott. Erre vonatkozólag leközöljük Bilkei Ferenc következő nyilatkozatát:

A Szentszék május 19-én foglalkozott Ság Lajos főkapitány azon irásával, a melyet ő ellenem a megyéspüspök urhoz beadott. Felolvasták Ság ur levelet és meghallgattak engem. Ezzel az ügy véget ért. A Szentszék ebben az ügyben nem tartván magát illetékesnek nem tartott perrendszert tárgyalást, nem hallgatta ki Ság Lajos, nem hallgatott ki egyetlen tanut, a főkapitány vádjainak igazolására vagy megdöntésére, egy szóval sem reflektált Ság Lajos vádjaira és áttétele ezen ügyben nem hozott. Egyébként mindez a Sz. és V. legközelebbi sorából is kitűnik. A Szentszék

TARCA.

A mécsből az izzó-lámpáig.

Közl: *Hajós József.*

A mostani hamarsdötétedő és világítószerekben drága napokban tudjuk érdemileg méltányolni azt a hasznót és kényelmet, melyet a világító technikának roppant haladása adott a kulturreberiségnek.

A háború előtt a nagyvárosok lakói valóságilag fényben fűrdöhettek az esti korzón és pazarul világított otthonukban s nem igen jutott eszünkbe, hogy még csak 100 év előtt is gyertyák és mécsesek gyenge fénye mellett töltötték az ósínket az estéket. Még 70—80 év előtt is egyik legszükségesebb házi eszköz a koppantó olló volt, mellyel a viasz, fagygyugyertya füstölő belét lecsipték, hogy kevesebb legyen a füst és több legyen a világosság.

A mai villamos izzó-lámpák és az őseber mécsese közt roppant haladási utat tett meg az emberiség a világító eszközök kigondolása és tökéletesítése terén is. Erdemes ezt az utat röviden végig tekinteni.

Az őseber legelső világító eszköze maga a lángoló fa volt. A tűzésztest is csak sok kísérletezés, próbálgatás révén találhatta ki az őseber. Valószínű, hogy úgy gyújtott tüzet, mint némely

természetnél az még most is szokás, hogy két század fadarabot gyors dörzsoléssel lángra lobban-tanak. A barlanglakó ősebernek a lángoló farakás világított; az már haladás volt, mikor kiválasztott egy darab gyantás fát azt a tűznél meggyújtva csak azt vitte a barlang benső helyiségeibe, hogy azokat így a nagy füstől megóvja, de azért eléggé megvilágítsa. Az ősebernek ez a lángoló gyantás fája volt a szurokfáklyának őse. Érdekes, hogy hazánkban némely vidékeken, főleg Erdélyben még most is használják világítószerrül az égő gyantás fasziklant. A budapesti néprajzi muzeumban láthatók ilyen forgácstartó vaskandelaberek, melyeket bizonyára a falu kovácsa kalapált össze primitív módon, de mégis alkalmasan ahhoz, hogy a meggyújtott forgácsot erre a vastartóra könnyen reá lehessen erősíteni.

Nagy haladás volt az őseber kultúrájában az az idő, midőn a mécses kitalálta és használta. A csiszolatlan kő korszakának második feléből valók azok a kőből faragott legősibb mécsesek, melyekkel az őseber a barlangjait és barlangi szentélyeit világította. Az őseber akkor még nem ismerte a fazekas mesterséget s mivel agyagmécses készíteni nem tudott, azért kerek kavicsba, vagy korong alakú kőbe mélyedést vágott, s abba állatsirt öntött s azt valamiképpen kanóc révén meggyújtotta és égette. Ilyen volt a legősibb

mécs, melynek egy-két példányát az őseber franciaországi barlangjában megtalálták. Ezeknek a kezdetleges mécseseknek a világítása mellett festette az ősművész a barlangok mélyén, a szentélyül kiválasztott helyeken azokat az állatképeket, bölényt, vadlovt, szarvast, vadkant, s. b. melyek az őseber szent állatai, u. n. totem-jei voltak s melyeknek képjei előtt az őseber imádkozott.

Az őseber kőből faragott kezdetleges zsirmécséből fejlesztett ki később az agyagserp mécseseket, melyekben a későbbi korban már nem rosszszaagu, füstölő állatsirt, hanem olaj égett.

Az ókori kultúr népek tartózkodási helyein végzett ásások eredményeiből bizonyos, hogy már a régi asszirikok, egiptomiak, tudusok, szidók, föníciaiak, különösen pedig a görögök és rómaiak használtak művészi esen készített agyagból formált és kiégetett, kőből meg fém-ből készült olajmécseseket. Meglepetően művészi esen kő- és fém-ből való mécseseket találtak az egiptomi piramisokban és sirkamrákban, a régi hindu templomokban. A pompéji ásásokból is igen sok művészi esen mécs került felszínre, melyek megmutatják, hogy mily pazar díszítéseket alkalmaztak a görögök és rómaiak a mécses díszítésénél.

Az őskeresztények katakombáikat szintén olajmécsesekkel világították. Az őskeresztény szimbolikájának mélyértelmű jelvényei,

minők a kereszt, a hal, a Krisztus monogram igen gyakoriak a katakombákban talált agyagmécseseken.

Szinte érthetetlen, hogy hosszú időközön át nem tudták az olajmécsesek a világítási technika szempontjából tökélesíteni. Művész szempontról a régi mécses közül sok nagybecsű iparművészeti remek, arannyal, gyémántokkal, drágakövekkel ékesített, de a ragyogó pompájú uralkodói termekben, a dugszagú patriciusok házaiban is csak szegényes világosságot árasztottak. A világítási technika tökéletesítése mindössze arra szorítkozott az ókorban, sőt a középkor elején is, hogy több mécseset alkalmaztak, 4—8 mécseset egyesen és szételükusan csoportosítottak egy kandeláberen. A több-beli függőmécsesek voltak a rómaiak *lucerna*-nak nevezett lámpái.

A hódító rómaiak az olajmécs használatát egész birodalmukban elterjesztették. Germániában, Galliában, Britanniában a római hadjáratokig csak a gyantásfényű ismerték világító szerűt. A skótok, dánok és skandinávok az ókorban, mivel gyantásfényűjük nem volt, azért úgy világítottak, hogy egy darab vékony fát, vagy valamiképpé kőzmadzag felét huztak át valamely kővér madár testén, a madár szíjra élesztette a kanóc lángját. A világításnak ezt a triviális módját a **lappok** és izlandiak még a 18-ik században is használták. Kővér madár a jéges-tengerek táján van bővíben, lám-

válasza az egész ügyben az a határozat volt, hogy felszólított engem: óvakodjak bármi olyat irni és mondani, a mi a hűveim és a törvényes eljárások közti kívánatos egyetértést veszélyeztetné. A Sz. és V-ben közölt szentszéki határozatot, Ságy ur is én is az én 1917. január 24-én megjelent cikkem után január 25-én kaptuk meg írásban. Ez a püspöki kézbesítő könyvből is konstatálható. Az én memóriám tehát nem tévedett.

Bilkei Ferenc.

— **Teadélután.** Február hó 3-án, Szombaton délután tartandó Hadsegélyző teadélután iránt a legnagyobb érdeklődés nyilvánul meg, s biztosra vehető a legszebb siker. A teadélután délután fél 5 órakor kezdődik, kitűnő muzsika, sítáhangverseny, este 7 órakor pedig cigánymuzsika lesz. A város urai hölgyeinek süteményfélélt ajánlottak fel a tea mellé, s így a délutánra a rendezőségnek állig lesz kiadása. A Vörösmarty kör elnöksége összes helyiségeit a legnagyobb készséggel ajánlotta fel a teadélután rendezésére. Belépődíj 2 korona s abba a tea ára is bennfoglaltatik.

— **Elszámolás.** A Sár-utcai tűzkárosultaknak a polgármester ur által engedélyezett gyűjtés alapján közadakozásból bejött 701 kor. Ebből kapott Huberné 130 kor. Nachlerné 90 kor. Tüskéné 70 kor. Tizerné 30 kor. Percelné 80 kor. Czirákné 60 kor. Selmecziné 60 kor. Horváthné 60 kor. Nagyné 10 kor. Tóthné 110 koronát összesen 701 kor. Az összegüket lehetőleg gyorsan kiosztatták s azok nagyságát a károsultak gyermekei, illetőleg szentvedett káruk arányában juttattam az égettekné. A nagy közönségnek jószágáért köszönetet mond *Bilkei Ferenc* plebános.

pabél gyanánt használható fadarabokat is sodor- a hullám- a partokra, csak ott kell, mely az égő füstölő madársírszagot elviseli. De a lappok nem finnyásak...

A rómaiak a gyertya helyett szurokkal vagy viaszal átitott lenfonalat alkalmazták. A halott melletti virrasztásoknál éjjeli fény gyanánt zírál beitatott nád szolgált. A mostanihoz hasonló gyertyák a keresztény üldözések idején léptek életbe. A II. század végén már ismerték a viasz és fagygyertyákat.

A középkorban fonott kőből készült belüli, formákba öntött viaszgyertyákat is használtak. A 14-ik században a viaszgyertya alkalmazása még fejedelmi advaroknál sem volt általános. A fagygyertya használata a XV. századtól kezdve általánossá vált.

A katolikus egyházban a gyertyák használatára vonatkozólag már a 4-ik karthágói zsinat intézkedett. Szent Jeromos pedig bizonyítja, hogy a templomban az evangélium olvasásakor nappal is gyertyát gyújtottak az öröm nyilvánítására. A szent mise alatt, III. Honorius pápa (1220) rendelete szerint legalább két gyertyának kell égni az oltáron, hogy Krisztust, a világ világosságát jelképezze.

A világítás terén nagy változás

— **Távíratl törődások.** Sándor belügyminiszter leiratban értesíti a vármegyét, hogy arról értesül, mi szerint hatóságok és hivatalok távírataikat felesleges szobósággal szövegezik és oly esetekben is a távíratl veszik igénybe, amikor a tartalomból néve a rendelkezés vagy közlés a posta útján is kelendő időben célt ér; sőt a helyi forgalomban is sűrűn távíratoznak akkor is, mikor a kézbesítést a hivatal saját szolgásmélyzetével gyorsabban és költség nélkül elvégezhetné. Ezzel az eljárással a hatóságok és hivatalok nemcsak indokolatlan költséget okoznak annak a tárcának, amelynek terhére a távíratozás történik, hanem egyttal súlyosan terhelik az állam is nagyon igénybevett távírdavezelőket és a valóban sürgős távíratok gyors célhoz jutását késleltetik. Ennek folytatás helyébe az állspánt, hogy a hivatalos távíratforgalom lehetőleg csökkentése érdekében a távíratl intézkedést jövőben kizárólag azokra az esetekre sziveskedjék szorítani, amikor az ügy halaszthatatlan sürgős volta az intézkedésnek ezt a módját valóban elkerülhetlenné teszi.

— **A költő nővéreinek.** A miniszter értesítette a vármegyét, hogy Vajda János két nővéreinek 200—200 korona segélyt utal ki.

— **Hova lesznek a vándormadarak?** A mi vándormadaraink évről évre fogytak. A háború kitörése óta rohamos ez a fogyás. E sajátságos jelenségnek, amelyet természetudományi körökben már többször megvitattak, érdekes magyarázatát adja most gróf Ambrózy István egy kis füzetben, amelynek ez a címe: „Kérem a nökhöz”. A füzetben madárvédelmi intézkedéseket sárgat a gróf, mert Olaszországban, amelynek területén átvonulnak vándormadaraink a háború óta még barbarságos módon pusztítják a madarakat, mint eddig. Amikor megkezdik vonulásukat vándormadaraink rajai,

jelent a fagygyertya általánosabb használata a 13-ik században. A középkorban a fagygyertya csak gazdag emberek fényűzési cikke volt. A lovagok és nemesek egy csomag fagygyertyát nagyerőkre ajándéknak tekintettek.

— **É. ó. és középkorban** a mesterséges világítás iránti szükséglet nem volt oly nagy, mint napjainkban. Régen az emberek napjaink napkeltekor keltek és napnyugtakor már lefeküdtek. A nyári időszakos alkalmával mi is a régiek szokásmodját utánozzuk némileg, tesszük pedig ezt azért, hogy a világító anyagot kíméljük, vele takarékoskodjunk.

A fagygyertyák csak a 15-ik században lettek olcsóbbak s elterjedtebb használatuk is csak az időtől terjedt. Az égő gyertyához a koppanzó-olló ugyancsak sűrűn kellett alkalmazni, mert a fagygyertya lenből sodort bele lobogó lánggal égett a gyertyáról a fagygyúrtó lecsöpögött. Az összegyűjtött fagygyúrtókat a gyertyaöntők becserelelték; négy gyertyának a hulladékaért egy új gyertyát adtak.

A viaszgyertya csak később került használatba, még a 17-ik században is roppant drága volt, mert egy darab viaszgyertya egy tallérba került, mi akkor nagy értékű pénz volt, mert egy garasért egy ludat lehetett akkor venni.

mindenki vadásznak csap fel ltlában, sőt nagy területeket behálóznak villamosárammal telített drótokkal és a megpihenni leszló fecskek és egyéb apró vándormadarak ezreit öli meg egy pillantás alatt. Összel és tavaszszal az olasz népelelmezés egyik főanyaga a vándormadr. Az utolsó években nálunk azért hanyatlott rohamosan a gyümölcstermelés, mert gyümölcsfáinkat rovarirtó madarak biányában megeszi a féreg.

— **Kukorica a kávéban.** A háboru a pénzszerzésnek számtalan módjára megtanította az embereket s egyáltalában nem lehet azt mondani, hogy a használt összes módok egyformán erkölcsösek és tisztességesek. Egy osztrák újság a minap megbotránkozott azon, hogy egy vállalat „kávé potlék” címen égetett kukoricaszemeket hozott forgalomba, még pedig kilogrammonként csekély 4 koroná ellenében. Ha a tengeri kilóját 1 k-ban számítjuk, akkor a török módon égetett és kávépotlék címen forgalomba kerülő tengerin 300 százaléket nyer a kiváló társaság. A kukorica tehát elég jól jövedelmez, csak egy kicsit meg kell pörkölni, amugy törökösen megbarnítani, szépecskén becsomogni, ráragasztani, hogy „kávépotlék” és el van utéve a dolog. Így nőnek ki háborus időkben a kukoricaszemekből a milliómosok.

— **Értesítés.** A belvárosi övodaeegyesület tudatja, hogy övodájában az előadások folyó hó 4-én megkezdődnek.

— **Válasz Rítának.** Tisztelt Főszersztó ur? Sziveskedjék levelemet válaszképen Rita Kukknak beces lapjában leközölni, hogy mindenki lássa és tudja, miért nem elsőrendű a jégpályánk. Levelem a következő: Igen tisztelt Rita Kukkk! Látja maga furcsa nevű kisasszonyka, ha bekukucskált volna a korcsolyaegylet üzleti könyveibe, nem csinált volna megrovási levelet. Megtudta volna azokból a könyvekből, hogy a korcsolya egyletnek annyi adóssága van, hogy az a fagdjárt teljesen felemészti és jéggondozásra nem igen marad. Különösen most nem, amikor még hat koronáért sem igen kapunk munkaerőt. Sziveskedjék igen tisztelt Rita Kukkk hozományából az adósságunkat kifizetni, akkor oly kitűnő jégpálya lesz, hogy egész nap a jégen gyönyörködhetünk magába. Tisztelettel a vezetőség.

— **Halálozás.** Taus Géza 54 éves Széchenyi-utca 15 szám alatti lakos elhunyt. Temetése pénteken délután fél 4 órakor lesz.

— **A valóra vált adoma.** Régen ismert a Weisz és Schwarz története. Weisz adósa volt Schwarcnak 300 K val és miután jó vásárt csinált Schwarz kérte tőle a pénzt. Weisz huzta-halasztotta a dolgot. Mikor együtt mentek át az erdőn haza falujukba, elébük toppan két utonálló villogó revolverrel: Pénzt, vagy életet! Weisz a legnagyobb nyugalommal mondja: Csak egy perccet várjanak uraim, meg akarom Schwarcnak fizetni a tartozásomat. Nem utítottuk volna fel ezt az elavult adomát, ha szakasztott ilyen eset nem került volna most kuria elé. 1914. októberében az orosz invázió folytán nagy volt az ijedelem Szatmármegyében, sokan elmenekültek és azt hitték, hogy már

nyakukon van a Máramaroszigetbe bevonult orosz. Ebben a kritikus időben akarta sürgősen átadni egy termelő az eladott rozsozt; inkább a kereskedőtől vegye el az orosz mint tőle. Pedig addig nem nagyon sietett az átadásal, sőt arra halasztást kért és kapott is. A kereskedő elmenekült, mielőtt pedig az orosz ijedelem elmultával követelte a rozsozt, most már a termelő nem akarta neki odaadni. A dolog perre került, a kereskedő a szatmári törvényszéken és a debreceni táblán elvesztette a perét, a Kuria azonban igazat adott neki.

— **Felemelték a munkásbiztosítási cenzust** A munkásbiztosítási cenzus felemelése mellett döntöttek a kereskedelmi miniszteriumban megtartott ánkétno a munkaadó, a munkások s a meghívott szakértők Elhatározták, hogy a változott viszonyokhoz képest nem csak a 2600 korona évi jövedelemmel bírók, hanem a 4—6000 koronájig terjedő fizetűsek is tagjai lesznek a munkásbiztosításnak, tehát minden dolgozó ember. Ennek a határozatnak szociális jelentőségét nem kell magyarázni. Négyezer koronás jövedelemmel bíró emberek semmire se telik, amire egészsége szempontjából szüksége van. Pedig a munkásember munkabírása a legnagyobb értékű nemzeti vagyon. S a cenzus növelésében nagy szerepet fog játszani.

— **Izgalmas utazási kaland.** Izgalmas utazási kalandot beszélt el lapunk egyik olvasója, amelynek ő volt az egyik főhőse. Hogy hűen adjuk vissza a furcsa és mindenesetre kellemetlen utazási kalandot, a történet szvendőjének adjuk a szót s az imigyen mondta el: Budapestről utaztam haza Székeshérvárra az esti gyorsvonattal. Letelepszem a fülkémbe és elmerülve olvasom a Nap második kiadását. Eszre sem vettem igen, hogy egy előkelően öltözött középkorú mama is beszáll a lényával az én fülkémbé. Elindul a vonat, utításaimat még mindig negligálom az olvasással. Már perc mulva feljűnik, hogy idegesen tekintgetnek. Átkutatják a bőröndjüket. Izgatottságuk nőttön nő. Jobbra-baíra, le-föl s mindenhova néznek. Erősen figyelem őket. Szinte felidült arccal folytatják a keresést. Erd felé jártunk már a vonattal. Nem bírtam tovább szó nélkül. Megkérdeztem, hogy mit keresnek. A mama kétségbeesve adja elő, hogy az ékszerszer kazettájuk eltűnt. Nincs sehol. En is beálló keresőnek. Nincs meg. Kezdem vallatni őket, merre voltak, hol jártak. Megtudtam, hogy az Astória szállodában még meg volt a kazetta. Azóta nyoma veszett. Csekély tízezer korona az értéke. Vissza kell menni, tanácsolom. Martonvásárnál találkozunk a személyvonattal, tessék átszállni. A mama szinte kétségbeesve mondja, hogy nem lehet. Ezzel a gyorsvonattal meg kell érkeznie Prágerhofba. Mítévó legyen! A leánya visszamehetne, de egyedül! A kétségbeesés nőttön nő. Közledik Martonvásár. Megszánom őket s előállok merész tervemmel. A kisasszonyt visszakerésem az Astóriába a kazettát keresni. A mama csaknem megölel örömben. Leszállunk ketten Martonvásáron, egy kis idő van még a személyvonat beérkezéig. Ezalatt a leány

telefonon bejelenti visszaérkezését. Megyünk a személyvonattal vissza. A leány még mindig igaztolt a többször figyelmeztet, hogy most meg én ne hagyjam el a kis börtönkamat, mert úgy gondolja, hogy abban bankók vannak. Jól gondolja, mondom; tízezer korona van benne. Megérkezünk Budapestre. Mikor közel vagyunk már a szállodához, egy ember jön elénk, s ujjongva lebegtetni a kezét. A leány csaknem megöleli örömeiben. Hálásan köszöni a fáradságomat s elbucszom tőle. Felmegyek a szállodába éjjelre. A leány azt mondja, hogy ő is majd itt vált szobát, de előbb ismerőseivel megy el egy kicsit szórakozni örömeiben. Elváltunk. Éjjelre járt már az idő, sehogyan sem tudok aludni, kezdem bánni a túlzott udvariasságomat, hogy visszajöttem Pestre. Egyszer csak széles jövedvet hallok a folyosón. Női hangok, dudolás, fútyolás. Ez az én hölgyem, megismerem a hangjáról. Na ugyan csak jó kedvedt tért vissza. Megzörgöti az ajtót. Menjek ki. Még egyszer meg akarja köszönni jószágomat. Badar kívánság. Nem akarok kimenni. Addig nem fekszik le, mondja a felkísérő szállodai inasnak, míg ki nem jövök. Kénytelen vagyok engedni mőkás kérésének, felkapkodok néhány ruhadarabot s kimegyek. Az inasnál pezsgő tálcán. Okvetlen iszunk egy pohárral a szobában a nagy szivességéért. Visszatartalom, de nem enged mondja ő. Kénytelen vagyok megtenni kívánságát. Az inas leteszi a pezsgőt az asztalra és kimegy. Erre a leány rázárja az ajtót. Nagyot nézek. Kihívó arccal élem áll s azt mondja: ha nem adok 3000 koronát, botrányt csinál, felhámozza a szállodát, a többi úgy is értem. Azonnal tisztában voltam a helyzettel és lehortam a leányt mindennek. A leggyengébb jelzőm a piszkos szélhámoság volt. Adjam oda a pénzt, ő nem enged ki a karmai közül. Ezer gondolat röpten keresztül az agyamban. Mitévő legyek ezzel a szélhámos kalandornővel. Ahá! Megvan! A szobában a pénz, engedjen ki, odaadom, mondom a csaló némben. Hja, barátocskám, engem nem lehet becsapni — vigyorgott szemtelenül a szemembe. Így akar kimenekülni a karmaimból? Különben jó, menjen, de én is átme gyek. Átme gyünk az én szobámba. Tüstént bezárom az ajtót. Most meg én kerekedek felül. Hát te gaz bestia, meg akarsz zsarolni! kiáltok rá. Csak csendesebben, mert itt is botrányt csinálók — vág vissza — tudhatja a többi, nekem lesz igazam, magának meg kellemtlen lesz. Erre egészen elfogyott a türelmem s történiék ami történiék, meg akartam fogni, hogy kilódítom a szobából. A szemtelen erre nekem támadt, megcsusztam a sikos parketten s a mellettem levő szekrény élébe vágtam a fejemet és erre felébredtem — álmomból.

— **Őn is katolikus:** Önnek is a magyar katolikusok szervezett nagy táboraiban, a kath. Népszövetségben a helye. Jelentkezék személyesen vagy egy levelező lapon ezen címen: Népszövetségi iroda, Szent István tér 1.

— **Dojtorján hajszos korpádós, felhullás ellen; vegye 1 koronát, 30 fillér.** Kapható Szűts Róbert gyógyszerárban?

— **A hadfővázház celtait támogatja,** ha a Szőgyény-Márich utcai Schnetzer-porcellánüzletben megvásárolja dr. Prohászka Ottokár megyéspüspök arcképét. A kép nagysága 60/30 cm.

— **Dr. Vass József** legújabb könyve: *Szent Agoston vallomásai* (két kötet) az-Elet kiadóhivatalában, Budapest Fehérvári ut, kapható. A gyönyörű nyelvezetű könyvnek 3 korona az ára és különösen felhívjuk rá a figyelmet. Könyvpiacunk újabb kiadványai között a legértékesebbek egyike.

Köhögés ellen kitűnően bevált házi szer dr. Störk-pasztila. Egy doboz ára 60 fillér. Kapható Szűts Róbert városkiztéri Magyar Korona gyógyszerárban.

A Székesfehérvári Hí-telszövetkezet tagjainak figyelmébe.

A tavasszal előreláthatóan fokozott szállítási nehézségekkel való tekintettel arra terem tagjainkat, hogy a ssövetkezet útján beszerezendő, mindennemű szükségleteket minél előbb jelentsek be.

Hasábfát és tölgyhulladékot most is tudunk szállíttatni; de rövid időn belül való szállítást remélvén, elfogadunk szénre, gyertyára gépekre és rendelest. Az együttes rendelés előnyeit szívesen biztosítjuk bármely fontosabb cikk közvetítésével is. Így igen kedvező ár mellett közvetítünk pl. cementet.

Kérjük azonban a tagokat, hogy minden rendelésüket (akár szóval, akár írásban történjék!) a szövetkezet irodájában jegeztessék elő; szállítás esetén pedig — a zavarok elkerítése végett — semmit el ne fogadjanak az irodánkban kiállított szelvények nélkül és úgy a rendelt anyagot árát, mint a fuvardíjakat csak a hivatalos helyiségünkben átvett nyugtakra fizessék.

SZÍNHÁZ.

Cigánybáró. Babits Vilma másodszer a Cigánybáróban lépett fel a városi színházban. A felevezett darab jó előadásban került színre. Babits nagy ambícióval játszott. A darabban néhány tánc attrakció is volt s az zajos sikereket váltott ki a közönségből.

Heti műsor:

Péntek: d. u. Névtelen asszony. este: Mágnes Miska.
Szombat: Aranyvirág.
Vasárnap: d. u. Szulamith. este: Aranyvirág.

Az Uránia mozgószínház hírei.

Fata Morgana. A cirkuszdráma legszebbike ez a fenti című filmkolosszus. A Nordisk filmgyár bravuros alkotása a bemutatón általános feltűnést keltett és a sazkörök véleménye is azt állapította meg; hogy a Wolfson cirkusz utolsó díszelőadásánál szebb filmszenzáció még piacon nem volt. Egész előadások, gyönyörű betétek, a filmtechnika csodás műve

lebilincselik a szemlélot. Az Uránia 3 napon át tartja másoron ezt a művészímet és pedig február 2, 3, 4 vagyis péntek, szombat és vasárnap, mérsékeltlen felemelt helyárak mellett. Ünnepe és vasárnap 4 előadás 3, 5, 7 és 9 órákor, köznapon 2 előadás fél 7 és fél 9 órákor.

Árverési hirdetés.

Fröschl János és testvérei a tulajdonukat képező, a Székesfehérvár 5044. sz. tkvi betétben A II. 1—2 sorszám, Sárutca 16. sz. alatt levő lakóházat udvarral és kerttel együtt összesen 1251 U-öl területtel önkéntes árverésen eladják.

Az önkéntes árverést a tulajdonosok megbizásából ügyvédi irodámban (Nádor-utca Koronafi-ház Nagy Sándor-utcával szemben) fogom megtartani. Az árverés határideje f. évi február hó 11-ének (Vasárnap) d. e. 9 órája.

A háznak nagy kertje konyhakertészet céljaira nagyon alkalmas.

Az árverési feltételek ügyvédi irodámban az árverés előtt bármikor megtekinthetők.

Székesfehérvárott, 1917. január 31-én.

Dr. Molnár János ügyvéd.

APRÓHIRDETÉSEK.

Borkövet veszek legmagasabb árban. József-utca 2. sz. Reiner Vilmos.

A Feketehegyen egy 2 és fél oktályos jó karban levő szőlő eladó. Cim a kiadóhivatalban.

Egy fekete sütőde kiadó. Cim a kiadóhivatalban.

Egy jó munkás fodrászsegéd azonnal felvétetik. Mayer Antal fodrásznál, Haltér 16.

Ügyvédi irnokot keresek délelőtti elfoglaltsággal. Cim a kiadóhivatalban.

Szeder-utca 16. sz. ház szabadkézből eladó.

Királykut-utca 9. sz. ház szabadkézből eladó.

Iszkaosztgyörgyön szép nagy háromszobás uri lakás megfelelő mellékhelyiségekkel, jó kerttel eladó. Cim a kiadóhivatalban.

Tenyész-kan

Ötgyed éves elsőrendű Mangalica faj. Továbbá az állami magvizsgáló állomás által arankamenteknek nyilvánított lóheheremag eladó; Hippolyti gazdaságban vasutállomás Zichy-ujfal, Fejérmegye. Bövebbet Elek Ferenc és dr. Elek István gazdaságának központjában, Budapest, Eskü-ut 5. szár.

UJ LAP

pártokon felül álló keresztény-szocialista irányú politikai napilap, amely az egész országban elterjedt és mindennap képekkel jelenik meg 6 oldal tartalommal, amelyben minden hírt hoz röviden, töltőleges szószaporítás nélkül.

UJ LAP a keresztény magyar népek és társadalomnak minden erkölcsi és gazdasági érdekét felkarolja és vadi anélkül, hogy a jogost tekintélyt megsértene. A politikája hazafias és magyar, anélkül hogy túlhangoz, de úr s szolmokkal dolgozék.

UJ LAP független lap, amely semmiféle érdekcsoportnak szekerét nem tolja. Az erkölcsi tisztaságot és visszafeléles ostarozza, de nem izgat, osztálygyűlöletre, a szocialista és gazdasági bajokot a keresztény világnézet elvei szerint akarja megoldani.

UJ LAP valamennyi előfizetőjének és olvasójának minden ügyben teljesen díjtalanul ad tanácsot, legvilágosítást és utbaigazítást és minden nap az újletekben és a Fejérmegyei Napló arustimál 4 filléret kapható.

Uránia színház.

Címterem 233. — Telefon 233.

PÉNTEKEN és SZOMBATON február hó 2 és 3-án:

Fata Morgana.

A Wolfson cirkusz utolsó díszelőadásá.

Nordisk-filmgyár remeke.

Mérsékeltlen felemelt helyárak. Pénteken 4 előadás 3, 5, 7 és 9 órákor. Szombaton 2 előadás fél 7 és fél 9 órákor.

Villanylámpák és elemek.

Divatos fűzők! — Nagy választék

BLOUSOKBAN.

Kezdeti- és előrajzolt kézimunkák olcsóárban

kaphatók: Kovács Antalnál, Vágosháztér.